

Poliisin tietoon tulleet ampuma-aserikokset Uudenmaan alueella vuosina 2018–2022

Juho Uosukainen & Veeti Valajärvi

5/2024

TIIVISTELMÄ

Tekijät: Juho Uosukainen ja Veeti Valajärvi

Julkaisun nimi: Poliisin tietoon tulleet ampuma-aserikokset Uudenmaan alueella vuosina 2018–2022

Opinnäytetyön muoto: Tutkimuksellinen

Julkisuusaste: Julkinen

Ohjaaja: Petri Voittomäki & Petteri Pekuri

Tutkinto: Poliisi (AMK)

Opinnäytetyön tarkoituksena on tarkastella ampuma-aserikosten määrien kehittymistä vuosien 2018–2022 välisenä aikana Uudellamaalla toimivien poliisilaitosten kirjaamien ampuma-aserikosten määrien pohjalta.

Opinnäytetyön teoriaosuus käsittelee ampuma-aselainsäädäntöä, rikoslain 41. luvun mukaisia ampuma-aserikosten tunnusmerkistöjä sekä ampuma-aselainsäädäntöön liittyvää oikeuskäytäntöä. Tutkimusmenetelmänä opinnäytetyössä on käytetty kvantitatiivista tutkimusmenetelmää. Tutkimusmateriaali on kerätty Tilastokeskuksen ylläpitämästä rikos- ja pakkokeinotilastosta. Tutkimustulosten havainnollistamisen apuna on käytetty erilaisia taulukoita ja kaavioita.

Tutkimustulosten perusteella tutkimusvälin 2018–2022 aikana ampuma-aserikosten määrät vaihtelevat vuodesta toiseen epäsäännöllisesti, eikä määrien suoraa kasvua ole havaittavissa. Vuosi 2020 on ollut kirjattujen ampuma-aserikosten suhteen määrällisesti suurin jokaisen poliisilaitoksen alueella. Ampuma-aserikoksia kirjataan eniten Helsingin poliisilaitoksen alueella.

Sivumäärä: 31 sivua

Tarkastuskuukausi ja vuosi: 5/2024

Avainsanat: ampuma-ase, ampuma-aserikos, törkeä ampuma-aserikos, Uusimaa, poliisi

ABSTRACT

Authors: Juho Uosukainen and Veeti Valajärvi

Title of publication: Police-recorded firearm offenses in the Uusimaa region during the years 2018–2022

Type of thesis: Research-based thesis

Publicity: Public

Supervisor: Petri Voittomäki & Petteri Pekuri

Degree: Bachelor of police services

The purpose of this thesis is to examine the development of the number of firearm offenses between the years 2018 and 2022 based on the recorded firearm offenses by the police departments operating in Uusimaa region.

The theoretical framework of the thesis addresses firearm legislation, the characteristics of firearms offenses according to Chapter 41 of the Criminal Act, and legal praxis related to firearms legislation. The research methodology employed in the thesis is quantitative research. The research material has been collected from the Crime and Coercive Measures Statistics maintained by Statistics Finland (Tilastokeskus). Various tables and charts have been used to illustrate the research findings.

Based on the research results, the numbers of firearm offenses fluctuate irregularly from year to year within the research period of 2018–2022, and there is no direct increase in the numbers observed. The year 2020 has been the highest in terms of recorded firearm offenses for each police department's jurisdiction. Firearms offenses are recorded the most within the jurisdiction of the Helsinki Police Department.

Pages: 31 pages

Month and year of review: 5/2024

Keywords: firearm, firearms offense, aggravated firearms offense, Uusimaa, police

1 JOHDANTO	1
2 TUTKIMUSKYSYMYKSET JA TAVOITTEET	2
2.1 Tutkimuskysymykset.....	2
3 AMPUMA-ASELAKI	3
4 AMPUMA-ASERIKOKSET	6
4.1 Ampuma-aserikos.....	6
4.2 Törkeä ampuma-aserikos	9
4.3 Ampuma-aserikoksiin liittyvää oikeuskäytäntöä	10
4.3.1 Tilastotietoa ampuma-aserikoksista	12
4.3.2 Säädosvalmisteluhanke	12
5 TUTKIMUS JA SEN TOTEUTTAMINEN	13
5.1 Tilastotutkimus	13
5.2 Tutkimuksen alue	14
5.3 Helsingin poliisilaitos.....	15
5.4 Länsi-Uudenmaan poliisilaitos	16
5.5 Itä-Uudenmaan poliisilaitos.....	17
6 TUTKIMUSTULOKSET	18
6.1 Ampuma-aserikokset Helsingissä.....	19
6.2 Ampuma-aserikokset Länsi-Uudellamaalla	20
6.3 Ampuma-aserikokset Itä-Uudellamaalla.....	21
6.4 Poliisilaitokset vertailussa	22
7 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	26
7.1 Luotettavuus ja haasteet.....	28
LÄHTEET	30

1 JOHDANTO

Ampuma-aserikokset ovat kevään 2024 aikana olleet valitettavasti vahvasti esillä muun muassa uutisoinnissa, sosiaalisessa mediassa sekä ajankohtaisohjelmissa. Ampuma-aserikokset linkittyvät vahvasti myös muihin rikosnimikeisiin, kuten törkeään pahoinpitelyyn tai tappoon, jotka pitävät sisällään mahdollisen ampuma-aserikoksen. Edellä mainitun perusteella koemme, että työmme on hyvin ajan-kohtainen.

Olemme suorittaneet poliisiammattikorkeakoulun AMK-tutkintoon kuuluvan työharjoittelujaksomme Helsingin poliisilaitoksella sekä Itä-Uudenmaan poliisilaitoksella. Työharjoittelun aikana kiinnitimme huomiota siihen, kuinka usein ampuma-aseet ovat esillä poliisin arjessa erilaisten tehtävien yhteydessä. Uudenmaan alueella toimii Helsingin ja Itä-Uudenmaan lisäksi myös Länsi-Uudenmaan poliisilaitos.

Työmme on rajattu käsittelemään Uudenmaan aluetta ja Uudenmaan alueella toimivia poliisiyksiköitä. Olemme kotoisin pääkaupunkiseudulta, jonka vuoksi koemme mielenkiintoa erityisesti pääkaupunkiseudun ja Uudenmaan alueella tapahtuvaan rikoskehitykseen.

Uusimaa on maantieteellisesti monimuotoinen ja se pitää sisällään ympäristöltään vaihtelevia alueita. Suomen suurimpien kaupunkien lisäksi Uudellamaalla on suhteellisen paljon maaseutua sekä rannikkoalueita. Lisäksi Uusimaa pitää sisällään Suomen suurimman lentoaseman Helsinki-Vantaan sekä useita merkittäviä kaupallisia satamia kuten Helsingin, Inkoon, Porvoon ja Hangon satamat. Uudellamaalla on tavaroiden ja ihmisten liikkumisen kannalta merkittäviä solmukohtia, jotka mahdollistavat myös ampuma-aseiden liikkumisen tänne, ja täältä edelleen muualle.

Ampuma-aserikoksista on tehty vain yksi Poliisiammattikorkeakoulun AMK-opinnäytetyö ja se sijoittuu kohtuullisen kauas Uudeltamaalta, Lahden ja Kuopion alueelle, jonka vuoksi koimme valitsemamme opinnäytteen tarpeelliseksi. Kyseinen opinnäytetyö on Ilari Tuovisen tekemä "Ampuma-aserikokset Lahdessa ja Kuopiossa" ja se on julkaistu vuonna 2019.

Ampuma-aserikokset ovat siis niiden suuresta kiinnostavuusvaikutuksesta huolimatta jääneet hyvin vähäiselle käsittelylle tutkimuksissa, kuten esimerkiksi Poliisiammattikorkeakoulun opinnäytetöissä. Ennakko-oletuksemme oli, että aiheesta olisi tehty laajemmin erilaisia tutkimuksia ja raportteja.

2 TUTKIMUSKYSYMYKSET JA TAVOITTEET

Tarkoituksenamme on toteuttaa opinnäytteenämme katsaus poliisin kirjaamiin ampuma-aserikoksiin Uudellamaalla. Pohdimme aluksi, että voisiko työemme tutkimusalueena toimia koko Suomen alue, mutta päädyimme siihen lopputulemaan, että työstä tulisi liian laaja ja se sisältäisi turhan paljon sivuhaaroja, jolloin työemme laatu sekä luotettavuus saattaisi kärsiä. Lisäksi sisällöstä voisi tulla liian vaikeasti sisäistettävää. Olemme rajanneet työstä pois myös rikoslain 41. luvun 3 § mukaiset lievät ampuma-aserikokset. Rajaus on tehty myös työn laajuuden hallitsemiseksi. Tarkoituksena on pitää opinnäytteenämme mahdollisimman sisäistettävänä sekä selkeänä. Aineiston parempi sisäistäminen luo hyödyttävyyttä lukijalleen, ja täten koko opinnäytteelle.

Ampuma-aserikokset pitävät sisällään myös muiden viranomaisten tilastoimia ampuma-aserikoksia. Muun muassa tullin ja rajavartiolaitoksen tietoon tulee erilaisia ampuma-aserikoksia. Tulemme tarkastelemaan kuitenkin nimenomaan poliisin tietoon tulleita ampuma-aserikoksia. Olemme rajanneet tarkasteltavan ajanjakson vuosille 2018–2022, jotta työssämme päästään pureutumaan mahdollisimman ajantasaiseen tilanteeseen.

Teemme työstä täysin julkisen, käytämme vain julkisia lähteitä. Tällä haluamme varmistaa sen, että katsaus on kaikkien aiheesta kiinnostuneiden saatavilla, jotta se palvelisi mahdollisimman laajaa yleisöä. Opinnäytetyömme on kuitenkin lähtökohtaisesti suunnattu Poliisiammattikorkeakoulun poliisipiskelijoille sekä poliisin henkilöstölle. Opinnäytetyöstämme voi olla myös hyötyä Uudenmaan poliisilaitoksille, sillä työemme tiivistää ampuma-aserikollisuuden tilannetta viime vuosilta heidän alueellaan.

2.1 Tutkimuskysymykset

Haemme työllämme vastausta yleiseen käsitykseen siitä, että ovatko ampuma-aserikokset olleet noususuhdanteessa viime vuosina. Tarkastelemme viiden vuoden ajanjaksoa ja uskomme, että viiden vuoden ajalta saa hyvän käsityksen kirjattujen ampuma-aserikosten nykytilanteesta.

Yksi tutkimuskysymyksistämme on myös se, että onko Uudenmaan poliisilaitosten välillä alueellisia eroja ampuma-aserikosten suhteen? Esimerkiksi Helsingin poliisilaitoksen alue on hyvin erilainen kuin mitä Länsi-Uudenmaan ja Itä-Uudenmaan poliisilaitosten alueet ovat. Toisaalta esimerkiksi Itä-Uudenmaan poliisilaitoksen alue pitää sisällään aikaisemmin mainitun Helsinki-Vantaan lentoaseman, jonka myötä myös ampuma-aseita saapuu Suomeen

Tulemme opinnäytetyössämme myös avaamaan minkälaisia seuraamuksia on ampuma-aserikoksista säädelty. Ampuma-aserikokset pitävät sisällään seuraamuksia aina sakkorangaistuksista pitkiin vankeustuomioihin asti.

Tutkimuskysymyksemme ovat siis seuraavat:

1. Ovatko ampuma-aserikokset lisääntyneet Uudenmaan-alueella vuosien 2018–2022 aikana?
2. Minkälaisia eroja Uudenmaan poliisilaitosten välillä on ampuma-aserikosten suhteen?

3 AMPUMA-ASELAKI

Ampuma-aselaki on laaja kokonaisuus, ampuma-aserikosten käsittelyn kannalta on kuitenkin olennaista tietää ampuma-aselain tärkeimpiä sisältöjä. Tähän lukuun olemme keränneet ampuma-aselain oleellista perussisältöä, jotka auttavat myös samalla ymmärtämään rikoslain 41. luvun tunnusmerkistöissä käytettäviä termejä.

Ampuma-aselain (9.1.1998/1) 2 § 1 momentin mukaan ampuma-aseella tarkoitetaan välinettä, jolla ruutikaasunpaineen, nallimassan räjähdyspaineen tai muun räjähdyspaineen avulla voidaan ampua luoteja, hauleja tai muita ammuksia taikka lamaannuttavia aineita.

Ampuma-aseeksi katsotaan myös sellainen esine, joka on suunniteltu paukkupatruunoiden laukaisemista varten, jollei sen muuttamista 1 momentin mukaiseksi ole teknisesti estetty. Ampuma-aseeksi katsotaan myös muu esine, joka muistuttaa ampuma-asetta ja joka rakenteensa tai valmistusmateriaalinsa puolesta on muutettavissa ampuma-aseeksi. (Ampuma-aselaki 2 § 2 mom.)

Ampuma-aselain 2 § 3 momentin mukaan ampuma-aseina ei kuitenkaan pidetä rakennustyössä käytettäviksi suunniteltuja ja valmistettuja naulaimia, hengenpelastuksessa taikka teknisessä tai teollisessa käyttötarkoituksessa käytettäviksi suunniteltuja ja valmistettuja välineitä, eikä teurastukseen suunniteltuja ja valmistettuja välineitä.

Ampuma-aselain 4 § mukaan *ammuksella* tarkoitetaan ruutikaasunpaineen, nallimassan räjähdyspaineen tai muun räjähdyspaineen avulla ammuttavaa luotia, haulia ja muuta tarviketta, joka voi aiheuttaa vaaraa ihmiselle. *Patruunalla* taas tarkoitetaan ampuma-aseessa käytettäväksi soveltuvaa käyttövalmista hylsyn, nallin, ruudin ja ammuksen yhdistelmää (Ampuma-aselaki 5 §). Erilaisten patruunoiden tarkemmat luokittelut löytyvät ampuma-aselain 5 §.

Ampuma-aselaki määrittelee erikseen erityisen vaaralliset (ERVA) patruunat ja ammuksiset. Erityisen vaarallisilla patruunoilla tarkoitetaan: 1) panssarin lävistämiseen suunniteltuja ja valmistettuja patruunoita, 2) räjähtävällä tai syttyvällä ammuksella varustettuja patruunoita, 3) pistoolissa tai revolverissa käytettäviksi suunniteltuja keskisytytteisiä patruunoita, joissa on reikäpäinen ammus tai kohteeseen osuessaan vaikutukseltaan laajenevuuteen perustuva ammus, 4) sirpaloitumaan suunniteltuja patruunoita, 5) patruunoita, joissa on nuoliammus, 6) patruunoita, joissa on useampi kuin yksi luoti. (Ampuma-aselaki 10 §.)

Ampuma-aselain 3 § määrittelee aseiden osat. Aseen osilla tarkoitetaan: aseiden runkoa, ylä- ja alarunkoa, lukon kehystä, piippua, luistia, patruunarullaa ja patruunapesää, lukkoa ja muuta sulkelaitetta sekä lukon ja muun sulkelaitteen runkoa, sulkelaitetta, äänenvaimenninta sekä niitä toiminnallisesti vastaavia osia (Ampuma-aselaki 3§ 1 mom.). Latauslaitteella tarkoitetaan ampuma-aseeseen kiinnitettävää ja ampuma-aseessä kiinteästi olevaa lipasta, syöttölaitetta ja -koneistoa sekä laitetta, jonka avulla patruunat syötetään ampuma-aseeseen. Latauslaitteen tarkemmat määritelmät ja erityisehdot löytyvät ampuma-aselain 3 §.

Ampuma-aseiden tyypit on määritetty ampuma-aselain 6 §. Ampuma-aseiden tyypit ovat 1) haulikko, 2) kivääri, 3) pienoiskivääri, 4) pistooli, 5) pienoispistooli, 6) revolveri, 7) pienoisrevolveri, 8) yhdistelmäase, 9) kaasuaase, 10) merkinantoase, 11) mustaruutiase, 12) muu ampuma-ase. Tarkat määritelmät asetyypeille löytyvät myös ampuma-aselain pykälästä 6.

Ampuma-aseiden toimintatavat on määritetty ampuma-aselain 7 §. Ampuma-aseiden toimintatavat ovat kertatuli, lippaallinen kertatuli, itselataava kertatuli sekä sarjatuli.

Tehokas ilma-ase on määritetty ampuma-aselain (9.1.1998/1) 2a § mukaisesti vuonna 1950 tai sen jälkeen valmistetuksi, ilman tai muun kokoon puristetun kaasun paineella toimivaksi esineeksi, jonka piipun pienin sisähalkaisija on yli 6,35 millimetriä ja joka on suunniteltu ja tarkoitettu ampumaan metalliluoteja.

Kaasusumuttimella tarkoitetaan ampuma-aselain 11 § mukaan välinettä, jolla voidaan levittää ilmaan kyynelkaasua tai käyttötarkoitukseltaan ja vaikutukseltaan siihen verrattavaa lamaannuttavaa ainetta.

Ampuma-aselain 6a § on määritetty lyhyt ja pitkä ampuma-ase. Lyhyellä ampuma-aseella tarkoitetaan ampuma-asetta, jonka kokonaispituus on korkeintaan 600 millimetriä, tai jonka pituus on korkeintaan 300 millimetriä. Pitkällä ampuma-aseella tarkoitetaan kaikkia muita ampuma-aseita kuin lyhyitä ampuma-aseita.

Ampuma-aselain 9 § on määritetty vielä erikseen erityisen vaaralliset ampuma-aseet (ERVA). Erityisen vaarallisiin ampuma-aseisiin kuuluu muun muassa sarjatuliaseet sekä tietyt keskisytytteistä patruunaa ampuvat itselataavat kertatuliaseet. Tarkemmat erityisen vaarallisten ampuma-aseiden määritelmät löytyvät ampuma-aselain 9 §.

Ampuma-aselaki määrittää ampuma-aseiden, aseiden osien, patruunoiden ja erityisten vaarallisten ammusten kantamisesta, kuljettamisesta, säilyttämisestä sekä hallussapidosta seuraavasti: *Kantamisella* tarkoitetaan niiden käyttämistä ampuma-aseissa säädettyihin hyväksyttäviin käyttötarkoituksiin. *Kul-*

jettamisella niiden siirtämistä paikasta toiseen. *Säilyttämisedellä* niiden hallintaa silloin, kun niitä ei kanneta tai kuljeteta. *Hallussapidolla* niiden kantamista, kuljettamista tai säilyttämistä. (Ampuma-aselaki 13 §.)

Aselupa on ampuma-aseen, tehokkaan ilma-aseen tai aseosen hallussapitoon oikeuttava lupa, johon voidaan liittää oikeus ampuma-aseen tai aseosen hankkimiseen (hankkimisoikeus) taikka valmistamiseen tai muuntamiseen yksityistä tarkoitusta varten (yksityinen valmistamisoikeus). Aselupa antaa ja peruuttaa poliisilaitos. Aseluvan erityisen vaarallisen ampuma-aseen ja sen osan hankkimiseen tai valmistamiseen tai muuntamiseen yksityistä tarkoitusta varten antaa ja peruuttaa kuitenkin Poliisihallitus tai sen määräämä poliisiyksikkö. (Ampuma-aselaki 42 §.) Aselupa voidaan antaa sellaiselle 18 vuotta täyttäneelle henkilölle, jota terveydentilansa ja käyttäytymisensä perusteella on pidettävä sopivana pitämään hallussaan ampuma-aseita ja aseosia (Ampuma-aselaki 45 §).

Hyväksyttävät käyttötarkoitukset, joiden perusteella aselupa voidaan myöntää: 1) metsästyslainsäädännön mukaan sallittu eläinten ampuminen, 2) ampumaurheilu ja -harrastus, 3) työ, jossa ase on välttämätön, 4) näytös, kuvaus tai muu vastaava esitys, 5) asekeräilijän keräilysuunnitelman mukainen kerääminen ja säilyttäminen, 6) muistoesineenä säilyttäminen, 7) merkinanto, 8) luvanhaltijan huollettavana olevan 15 vuotta mutta ei 18 vuotta täyttäneen henkilön hallussa pidettäväksi tarkoitettun haulikon, kiväärin, pienoiskiväärin tai yhdistelmäaseen säilyttäminen ja kuljettaminen sekä 9) sotilaallisia valmiuksia palvelemaan koulutukseen annettavan ampumakoulutuksen järjestäminen tai siihen osallistuminen. (Ampuma-aselaki 43 §.)

Poliisihallitus vastaa luvista liittyen asealan elinkeinon harjoittamiseen, eli antaa tai peruuttaa asealan elinkeinolupia (Ampuma-aselaki 20 §).

Ampuma-aselaki määrittelee asealan elinkeinotoiminnaksi kaupallisessa tarkoituksessa harjoitettavan: 1) ampuma-aseiden, aseosien, patruunoiden ja erityisen vaarallisten ammusten kaupan, vaihdon, säilyttämisen ja vuokraamisen, 2) ampuma-aseiden ja aseosien korjaamisen, kaupallisen muuttamisen, muuntamisen ja valmistamisen, 3) ampuma-aseen, aseosien, patruunoiden ja erityisen vaarallisten ammusten välittämisen, 4) ampuma-aseiden, aseosien, patruunoiden ja erityisen vaarallisten ammusten Suomen sisällä tapahtuvan siirtämisen ja 16 §:n 2 momentin 1–3 kohdassa tarkoitettun siirron, viennin ja tuonnin järjestämisen, sekä 5) patruunoiden ja erityisen vaarallisten ammusten kaupallisen valmistamisen. (Ampuma-aselaki 14 §.)

Ampuma-aselain 16 §:n 2 momentin 1–3 kohtien tarkoittamalla tuonnilla, viennillä ja siirrolla tarkoitetaan Suomeen tai Suomesta tapahtuvaa toimintaa muualle kuin EU: jäsenvaltioon. (Ampuma-aselaki 16 §.)

4 AMPUMA-ASERIKOKSET

Ampuma-aserikoksista säädetään rikoslain (19.12.1889/39) luvussa 41. Ampuma-aserikokset on jaoteltu rikoslaissa ampuma-aserikokseen (perusmuotoinen), törkeään ampuma-aserikokseen sekä lievään ampuma-aserikokseen. Tarkastelemme rikoslain osalta perusmuotoista ampuma-aserikosta sekä törkeää ampuma-aserikosta. Perusmuotoisen ampuma-aserikoksen osalta emme käsittele pykälän toista momenttia, joka käsittelee YK:n ampuma-asepöytäkirjoja sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 258/2012, koska se ei ole oleellinen opinnäytetyömme kannalta sen poikkeuksellisuuden ja harvinaisuuden vuoksi.

4.1 Ampuma-aserikos

Ampuma-aserikoksesta säädetään rikoslain 41 luvun 1 pykälässä (12.6.2015/766):

Joka ampuma-aselain (1/1998) vastaisesti

- 1) siirtää tai tuo Suomeen, siirtää Suomesta, kaupallisessa tarkoituksessa vie, kauttakuljettaa tai valmistaa taikka pitää kaupan, hankkii, pitää hallussaan tai luovuttaa ampuma-aseen, aseiden osan, patruunoita, erityisen vaarallisia ammuksia, ohjus- tai raketinheitinjärjestelmän, kaasusumuttimen taikka tehokkaan ilma-aseen,*
- 2) kaupallisessa tarkoituksessa korjaa ampuma-aseen, aseiden osan, ohjus- tai raketinheitinjärjestelmän, kaasusumuttimen taikka tehokkaan ilma-aseen taikka muuntaa ampuma-aseen tai aseiden osan,*
- 3) lainaa ampuma-aseen, aseiden osan, ohjus- tai raketinheitinjärjestelmän, kaasusumuttimen taikka tehokkaan ilma-aseen sille, jolla ei ole oikeutta sen hallussapitoon,*
- 4) kokonaan tai osittain laiminlyö ase-elinkeinonharjoittajalle ampuma-aselain 25 §:ssä säädetyn velvollisuuden ilmoittaa poliisin asetietojärjestelmään ampuma-aseen, tehokkaan ilma-aseen, kaasusumuttimen tai aseiden osan yksilöintitiedot, esineen luovuttajan ja luovutuksensaajan nimi sekä esineen korjaamista tai muuntamista koskevan toimeksiannon antajan nimi taikka kokonaan tai osittain laiminlyö mainitussa 25 §:ssä säädetyn velvollisuuden ilmoittaa patruunoista ja erityisen vaarallisista ammuksista tai ilmoittamisen sijasta pitää niistä tiedostoa, (8.9.2017/624)*
- 5) laiminlyö ampuma-aselain 110 §:n 1 momentissa säädetyn velvollisuuden tarkastuttaa myyntiä varten valmistetut, korjatut, Suomeen siirretyt tai tuodut ampuma-aseet tai patruunat,*
- 6) laiminlyö ampuma-aselain 112 a §:ssä säädetyn velvollisuuden esittää Suomeen siirretty tai tuotu pysyvästi ampumakelvottomaksi tehty ampuma-ase tai pysyvästi toimintakelvottomaksi tehty aseiden osa poliisilaitokselle,*

7) laiminlyö ampuma-aselain 110 b §:ssä säädetyn velvollisuuden tehdä valmistus-, täydennys-, tuonti- tai pakkausmerkinnän taikka toimittaa ampuma-ase Poliisihallitukselle merkinnän tekemistä varten taikka

8) tekee väärän valmistus-, täydennys-, tuonti- tai pakkausmerkinnän taikka poistaa tai muuttaa tällaisen merkinnän taikka sarja- tai tunnistenumeron,

on tuomittava ampuma-aserikoksesta sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.

Ampuma-aserikoksesta on tuomittava myös se, joka kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden vastaista Yhdistyneiden kansakuntien yleissopimusta täydentävän, ampuma-aseiden, niiden osien ja komponenttien sekä ampumatarvikkeiden laittoman valmistuksen ja laittoman kaupan torjuntaa koskevan lisäpöytäkirjan (YK:n ampuma-asepöytäkirja) 10 artiklan täytäntöönpanosta ja ampuma-aseiden, niiden osien ja komponenttien sekä ampumatarvikkeiden vientiluvasta ja tuonti- ja kauttakuljetusmenettelyistä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 258/2012 4 tai 9 artiklan vastaisesti 2 artiklassa tarkoitetulla tavalla vie ampuma-aseen, sen osan tai olennaisen komponentin taikka ampumatarvikkeen.

Yritys on rangaistava.

Ampuma-aserikoksena ei pidetä 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettua ampuma-aseen, aseosien, patruunoiden, erityisen vaarallisten ammusten, ohjus- tai raketinheitinjärjestelmän, kaasusumuttimen taikka tehokkaan ilma-aseen hallussapitoa, jos tällaisen esineen hallussapitäjä oma-aloitteisesti ilmoittaa esineestä poliisille ja luovuttaa sen poliisin haltuun.

Rikoslain 41:1 § 1 momentin mukaan rangaistavaa on muun ohessa se, että tekijä pitää hallussaan ampuma-aselain vastaisesti ampuma-asetta. Ampuma-aseen ampuma-aselain vastaista hallussapitoa voidaan pitää eräänlaisena rikostutkintaan päätyvien ampuma-aserikosten perustekomuotona. (Kanerva, 2023, 7.)

Pykälän perusteluiden mukaan 1. momentin 1. kohdassa on säädetty rangaistavaksi toiminta, joka ampuma-aselain 18 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan edellyttää viranomaisen lupaa (Kanerva, 2023, 7). Ampuma-aselain 18 § säätelee ampuma-aseiden, ampumatarvikkeiden sekä aseosien luvanvaraisuutta. Luvanvaraiseksi on määritetty ampuma-aseiden, aseosien, patruunoiden ja erityisen vaarallisten patruunoiden siirto ja tuonti Suomeen ja Suomesta, kaupallinen kauttakuljettaminen sekä välittäminen kaupallisessa tarkoituksessa. Lisäksi luvanvaraiseksi on säädetty: kauppa, kaupallinen säilyttäminen, hankkiminen, hallussapito, vaihto, vuokraus ja valmistaminen. (Ampuma-aselaki 18 §.)

Ampuma-aselain 18 § säätelee myös rikoslain 41:1 § 1 momentin toisen. kohdan tarkoittaman kaupallisen korjaamisen luvanvaraiseksi toiminnaksi. (Ampuma-aselaki 18 §.)

Ampuma-aselain 84 § ja 84a § säätelee ampuma-aseen, aseiden osien, patruunoiden sekä erityisen vaarallisten ammusten luovuttamisesta ja lainaamisesta. Luovuttamisen ja lainaamisen edellytyksenä on se, että luovuttaja tai lainaaja varmistaa, että luovutuksensaajan tai lainaajan henkilöllisyyden sekä sen, että tällä on oikeus kyseisen esineen hankkimiseen tai hallussapitoon. (Ampuma-aselaki 84 §.)

Rikoslain 41:1 § ensimmäisen momentin kolmannen kohdan tarkoittamaan lainvastaiseen luovuttamiseen ja näin ollen ampuma-aserikokseen syyllistyy siis sellainen henkilö, jolla on oikeus hallussapitoon, mutta luovuttaa sen henkilölle, jolla ei ole hallussapitoon oikeuttavaa lupaa. Tällöin luovutuksensaaja syyllistyy luvattomaan hallussapitoon ja täten myös ampuma-aserikokseen. Mikäli luovuttajallaan ei ole hallussapitoon oikeuttavaa lupaa, on hänenkin tekoaan arvioitava luvattomana hallussapitona. (Aserikoksia koskevan sääntelyn muuttaminen – Työryhmämietintö 2024, 16–17.)

Rikoslain 41:1 § ensimmäisen momentin neljäs kohta säättää rangaistavaksi ase-elinkeinoharjoittajan ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönnin. Ampuma-aselain 25 § mukaan asealan elinkeinoluvan haltijalla on velvollisuus toimittaa poliisin ylläpitämään aserekisteriin pykälässä eriteltyjä tietoja, kuten ampuma-aseen tai sen osan yksilöintitietoja ja esineen luovuttajan tai luovutuksensaajan tietoja.

Ampuma-aselain 110 §:n ensimmäinen momentti säättää ampuma-aseen ja patruunoiden tarkastuksesta. Myyntiä varten valmistetut, korjatut, muunnetut, Suomeen siirretyt ja tuodut ampuma-aseet ja patruunat on ennen markkinoille pääsemistä tai muuta luovuttamista tarkastutettava niiden käyttöturvallisuuden toteamiseksi. Tarkastuksen laiminlyönti on säännelty rangaistavaksi rikoslain 41:1 ensimmäisen momentin viidennessä kohdassa.

Rikoslain 41:1 § ensimmäisen momentin kuudes kohta velvoittaa esittämään Suomeen siirretyn tai pysyvästi tuodun ampumakelvottomaksi tehdyn ampuma-aseen tai aseiden osan poliisilaitokselle ampuma-aselain 112a § mukaisesti. Ampuma-aselain 112a § mukaan deaktivoidun ampuma-aseen tuojan on 30 päivän kuluessa siirrosta tai tuonnista esitettävä se poliisilaitokselle tai Poliisihallitukselle.

Rikoslain 41:1 § ensimmäisen momentin seitsemäs kohta säättää rangaistavaksi tiettyjen ampuma-aseisiin, niiden osiin sekä ampumatarvikkeisiin tehtävien merkintöjen laiminlyönnin. Merkinnöistä säädetään tarkemmin ampuma-aselain 110b §. Rikoslain 41:1 § ensimmäisen momentin kahdeksas kohta säättää taas rangaistavaksi ampuma-aselain 110b § tarkoittamien merkintöjen poistamisen tai muuttamisen. Ilari Tuovinen tuo esiin opinnäytetyössään ”Ampuma-aserikokset Lahdessa ja Kuopiossa” hallituksen esityksen (HE 106/2009). Hallituksen esityksen mukaan patruunoihin ja ampuma-

aseisiin tehtäviä merkintöjä perustellaan esineen jäljittämismahdollisuuksien parantumisella (Tuovinen 2019, 12).

Rikokseksi katsomatta jäävä ampuma-aselain vastainen hallussapito: Rikoslain 41:1 § neljännessä momentissa säädetään siitä, että ampuma-aserikoksena ei pidetä sellaista tilannetta, jossa esimerkiksi ampuma-aseen, aseiden osien tai patruunoiden hallussapitäjä ilmoittaa esineestä poliisille ja luovuttaa sen poliisin haltuun *oma-aloitteisesti*. Momentti koskee siis tekoja, jotka ilman poikkeussääntöä olisivat rangaistavia ampuma-aseen ampuma-aselain vastaisena hallussapitona eli käytännössä luvattomana hallussapitona (Aserikoksia koskevan sääntelyn muuttaminen – Työryhmämietintö 2024, 58). Poliisilaitokset järjestävät silloin tällöin myös erityisiä kampanjoita, jolloin luvattomia aseita, niiden osia ja ampumatarvikkeita kerätään tehostetusti.

4.2 Törkeä ampuma-aserikos

Törkeästä ampuma-aserikoksesta säädetään rikoslain 41 luvun 2 pykälässä (12.6.2015/766):

Jos ampuma-aserikoksessa

1) rikoksen kohteena on erityisen vaarallinen ampuma-ase taikka suuri määrä ampuma-aseita, tehokkaita ilma-aseita tai aseiden osia, (12.6.2015/766)

2) rikoksella tavoitellaan huomattavaa taloudellista hyötyä taikka

3) rikos tehdään erityisen suunnitelmallisesti

ja rikos on myös kokonaisuutena arvostellen törkeä, rikosentekijä on tuomittava törkeästä ampuma-aserikoksesta vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään neljäksi vuodeksi.

Yritys on rangaistava.

Törkeän ampuma-aserikoksen pykälässä on siis säädetty kolme kvalifointiperustetta, joiden perusteella ampuma-aserikos voi tulla arvioiduksi törkeänä tekemuotona.

Rikoslain 41:2 § ensimmäisen momentin ensimmäinen kohdan mukaan ampuma-aserikos voi olla törkeä, jos rikoksen kohtaan on erityisen vaarallinen ampuma-ase taikka suuri määrä ampuma-aseita, tehokkaita ilma-aseita tai aseiden osia. Tekoa voidaan tarkastella törkeänä silloin kun henkilö pitää hallussaan ilman asianmukaista lupaa esimerkiksi sarjatuliasetta tai tietynlaisia kertatuliasetta, joka on alun perin suunniteltu toimimaan sarjatulella tai muuksi esineeksi kuin ampuma-aseeksi naamioitua ampuma-asetta hallussapitona (Aserikoksia koskevan sääntelyn muuttaminen – Työryhmämietintö 2024, 58).

Matti Tolvanen käsittelee ampuma-aserikoksia teoksessa *Keskeiset rikokset* (2018). Tolvasen mukaan törkeää ampuma-aserikoksen tunnusmerkistön suhteen aseiden määrien ohella tulee kokonaisarvostelussa ottaa huomioon ampuma-aseiden tai aseiden osien tyyppi sekä se, että kohdistuiko teko aseisiin vai aseiden osiin. Tolvasen mukaan aseiden osien suhteen kynnys törkeästä tekemuodosta on huomattavasti korkeampi kuin kokonaisten aseiden osalta. Suurena määränä ampuma-aseita ei yleensä voida pitää lain esitöiden mukaan alle kymmentä asetta (Tolvanen 2018, luku *Aserikokset & Aserikoksia koskevan sääntelyn muuttaminen – Työryhmämietintö 2024*, 58).

Rikoslain 41:2 § ensimmäisen momentin toisen kohdan mukaan ampuma-aserikos voi olla törkeä, mikäli rikoksella tavoitellaan huomattavaa taloudellista hyötyä. Lain esitöissä ei ole määritelty tarkkaan sitä, mikä on huomattava taloudellinen hyöty, huomattavana hyötynä voitaneen pitää vähintään useiden kymmenien tuhansien eurojen hyötyä (Tolvanen, 2018, luku *Aserikokset*).

Kolmas kvalifointiperuste eli rikoslain 41:2 § ensimmäisen momentin kolmannen kohdan mukaan ampuma-aserikos voi tulla arvioitavaksi törkeänä, mikäli rikos tehdään erityisen suunnitelmallisesti. Suunnitelmallinen toiminta on lain esitöiden mukaan usein ainakin tietyllä tavalla jatkuvasti aiottua ammattimaista toimintaa (Kanerva 2023, 8). Kvalifointiperuste soveltuu sekä täysin laittomaan asekauppaan sekä myös luvallisen asealan elinkeinotoiminnan yhteydessä harjoitettuun laittomaan toimintaan (Tolvanen, 2018, luku *Aserikokset*).

Törkeän ampuma-aserikoksen tulee olla myös kokonaisuutena arvostellen törkeä. Ampuma-aserikos voi täyttää törkeän tekemuodon tunnusmerkistön, jos tekoon soveltuu jokin kolmesta kvalifointi – eli törkeysperusteesta. Kokonaisarvostelu päättyy törkeän rikoksen puolelle sitä suuremmalla todennäköisyydellä, mitä useampi kolmesta kvalifointiperusteesta soveltuu tapaukseen (Tolvanen 2018, luku *Aserikokset*).

4.3 Ampuma-aserikoksiin liittyvää oikeuskäytäntöä

Matti Tolvanen toteaa teoksessa *Keskeiset rikokset* (2018), että ampuma-aseisiin ja patruunoihin liittyvä toiminta on säädelty Suomessa luvanvaraiseksi, eli se on siis sallittua ainoastaan viranomaisen luvalla. Ampuma-aseita käytetään paljon muuhunkin kuin rikolliseen toimintaan, kuten ampumaurheiluun sekä metsästykseseen. Aseita koskevan sääntelyn tarkoituksena on kuitenkin rajoittaa ampuma-aseisiin liittyvää väkivallan ja tapaturman vaaraa. Tolvanen nostaa esille sen, että lainsäätäjän tärkeänä tehtävänä on punnita aseiden väärinkäytön riskejä laillisten aseiden käytöstä koituviin taloudellisiin ja muihin hyötyihin. (Tolvanen 2018, luku *Aserikokset*.)

Aserikokset ovat säädetty tunnusmerkistöiltään puhtaiksi tekorikoksiksi, eli tunnusmerkistön täyttyminen ei edellytä varsinaista seurausta tai vaaraedellytystä. Esimerkiksi ampuma-aseen hallussapidon

ei tarvitse aiheuttaa itsessään vaaraa, jotta ampuma-aserikoksen tunnusmerkistö täyttyisi. (Tolvanen 2018, luku Aserikokset.)

Johannes Koskenniemi käsittelee Rangaistuskäytännön käsikirja (2023) teoksessa rikoslain 41. luvun mukaisia aserikoksia ja niihin liittyvää oikeuskäytäntöä. Koskenniemi on tarkastellut vuosien 2000–2022 välisiä korkeimman oikeuden ratkaisuja ja tilastoja liittyen aserikoksiin.

Niin sanottua kokonaisvaltaiseksi mittaamiskäytännöksi mielletävää KKO:n ratkaisua ampuma-aserikosten välillä ole. Rangaistuksen mittaamisessa suurin merkitys lienee aseiden vaarallisuuden lisäksi aseiden hallussapidon käyttötarkoituksen. Esimerkiksi rakenteeltaan muunnellun aseiden tai taskuaseiden luvaton hallussapito tulisi olla ankarammin rangaistavaa kuin metsästyskäyttöön tarkoitettujen aseiden hallussapito. Myös aseiden liittyminen rikolliseen toimintaan lisää teon moitittavuutta. Aseiden liittyminen rikolliseen toimintaan on sellaisenaan rangaistusta ankaroitava tekijä. Perusmuotoisen ampuma-aserikoksen osalta on kuitenkin kaksi korkeimman oikeuden ratkaisuja, jotka ohjaavat rangaistuksen lajivalinnassa sakko- ja vankeusrangaistuksen välillä. (Koskenniemi 2023, 347.)

Esimerkiksi ennakkotapauksessa, jossa henkilöllä on ollut hallussaan luvaton pienoiskivääriä, on katsottu, että ampuma-aserikos ei yksinkään arvoituna olisi ollut sakolla sovitettava asia, vaan siitä tulee tuomita vankeusrangaistus. Ampuma-aserikoksen vaikutus yhteiseen rangaistukseen on tällöin ollut 20 päivää. (KKO 2021:81.)

KKO 2019:110 ratkaisussa itselataavan ja patruunoilla lipastetun pistoolin sekä 23 patruunan luvaton hallussapito on katsottu sellaiseksi teoksi, joka ei ole sakolla sovitettavissa. Ampuma-aserikos on tapauksessa nostanut kokonaisrangaistusta kuukaudella. Korkein oikeus on katsonut, että yksin arvoituna teko mitattaisiin kolmen kuukauden pituisella vankeusrangaistuksella. Teon moitittavuutta on tapauksessa lisännyt aseiden pieni koko, itselataavuus sekä se, että ase on ollut panostettuna. (KKO 2019:110.)

Rovaniemen hovioikeuspiirin tuomioistuinten laatuhankkeen työryhmäraportissa XIV (2019) havaittiin, että käräjäoikeuksien rangaistuskäytännöissä ampuma-aserikosten suhteen on ollut merkittävää vaihtelua erityisesti hallussapitorikosten suhteen. Todettiin, että samantyyppisistä teoista on tuomittu sekä sakkorangaistuksia että vankeusrangaistuksia. Raportissa todetaan, että ylempien oikeuksien oikeuskäytäntöä ampuma-aserikoksista on julkaistu vähän. Seuranta-ajan 1.1.2017–31.3.2018 tuomioiden perusteella havaittiin, että ampuma-aserikos on harvoin tuomion ainoa rikos. (Rovaniemen hovioikeuspiirin tuomioistuinten laatuhankkeen raportti XIV, 47.) Ampuma-aserikoksia voidaan siis pitää niin sanottuina oheisrikoksina.

Työryhmän suositus ampuma-aseiden luvattomasta hallussapidosta on, että tuomittava normaalirangaistus olisi vähintään kolme kuukautta vankeutta. Normaalirangaistuksesta voitaisiin poiketa silloin,

jos aseiden luvattomaan hallussapitoon syyllistyneellä on aselupa vastaavanlaiseen aseeseen. Rangaistusta ankaroittavana tekijänä olisi se, että henkilöllä ei ole lainkaan edellytyksiä rikostaustansa tai muun vastaavan syyn vuoksi saada aselupaa. (Rovaniemen hovioikeuspiirin tuomioistuinten laatuhankeen raportti XIV, 51.)

Suositus useiden luvattomien, mutta rakenteeltaan laillisten aseiden hallussapidosta, pistoolin, revolverin tai muun taskuaseen hallussapidosta olisi työryhmän mukaan kuusi kuukautta vankeutta. Myös rakenteeltaan muutetun tai toimintakuntoon saatetun deaktivoiden aseiden hallussapito sekä aseiden hallussapidon liittyminen muuhun rikollisuuteen tai rikolliseen tarkoitukseen tulisi rangaistavaksi kuuden kuukauden vankeusrangaistuksella. Rangaistus törkeästä ampuma-aserikoksesta tulisi määrätä tapauskohtaisesti edellä mainittuja suosituksia huomioon ottaen. (Rovaniemen hovioikeuspiirin tuomioistuinten laatuhankeen raportti XIV, 55.)

4.3.1 Tilastotietoa ampuma-aserikoksista

Johannes Koskenniemi on käsitellyt teoksessa Rangaistuskäytännön käsikirja lyhyesti ampuma-aserikoksista määrättyjä rangaistuksia. Tilastoissa on hyödynnetty vuosien 2017–2021 virallisia tilastoja (Koskenniemi 2023, 20).

Vuosien 2017–2021 välillä perusmuotoisesta ampuma-aserikoksesta on tuomittu noin 60 prosentissa tapauksissa sakkorangaistus. Keskimääräinen sakkorangaistus on ollut 40–48 päiväsakkoa. Mediaanisakkorangaistuksen ollessa 40 päiväsakkoa. Sakkorangaistuksen alakvartiili on ollut 30 päiväsakkoa yläkvartiiliin ollessa 50–60 päiväsakkoa. (Koskenniemi 2023, 346.)

Keskimääräinen vankeusrangaistus ampuma-aserikoksesta on ollut hieman alle 3 kk. Mediaanivankeusrangaistus on ollut 2–2,7 kuukautta vankeutta. Vankeusrangaistuksen alakvartiili on ollut 1,5 kuukautta yläkvartiiliin ollessa 3–4 kuukautta. (Koskenniemi 2023, 346.)

Törkeän ampuma-aserikoksen osalta keskimääräinen vankeusrangaistus on ollut noin 9–10 kuukautta. Mediaanivankeusrangaistus on ollut 6–8 kuukautta. Vankeusrangaistusten alakvartiili on sijoittunut 5 kuukauden kohdalle. Yläkvartiiliin ollessa 11–14 kuukautta vankeutta. (Koskenniemi 2023, 353.)

4.3.2 Säädösvalmisteluhanke

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelman 16.6.2023 mukaan törkeän ampuma-aserikoksen vähimmäisrangaistusta tullaan korottamaan neljästä kuukaudesta kahteen vuoteen vankeutta. Korotuksella halutaan varmistaa törkeästä ampuma-aserikoksesta tuomittavien vankeusrangaistusten pääsääntöinen ehdottomuus. (Oikeusministeriön lainsäädäntöhanke nro OM077:00/2022.)

Yhtenä säädösvalmisteluhankkeen tavoitteista on, että törkeän ampuma-aserikoksen tunnusmerkistöä muutetaan siten, että luvattoman ampuma-aseen kantaminen tai kuljettaminen yleisellä paikalla tai kulkuneuvossa tulee rangaistavaksi törkeänä ampuma-aserikoksena. Hankkeen yhdeksi lähtökohdaksi on mainittu se, että aserikoksia koskevat rangaistussäännökset eivät ole pitkään aikaan olleet tarkastelun kohteena.

Säädösvalmisteluhankkeen lähtökohdissa on painotettu rikosoikeudellista näkökulmaa, jonka mukaan aseisiin ja etenkin ampuma-aseisiin liittyy varteen otettava henkeen ja terveyteen kohdistuvien rikosten riski, etenkin kun kysymys on luvattomista ja rikollisessa käytössä olevista tai sellaiseen käyttöön mahdollisesti päätyvistä aseista. (Oikeusministeriön lainsäädäntöhanke nro OM077:00/2022.)

5 TUTKIMUS JA SEN TOTEUTTAMINEN

5.1 Tilastotutkimus

Käytämme opinnäytetyössämme kvantitatiivista tutkimusmenetelmää. Se soveltuu työhömmme parhaiten, sillä saamme kvantitatiivisen tutkimuksen avulla esitettyä ja analysoitua kirjattujen ampuma-aserikosten määrää Uudellamaalla tarkoituksenmukaisesti.

Kvantitatiivinen tutkimus tarkoittaa nimensä mukaisesti määrällistä tutkimusta. Kvantitatiivinen tutkimus pyrkii yleistämään. Kvantitatiivinen tutkimus edellyttää tutkittavan ilmiön tekijöiden, parametrien tai muuttujien tuntemista. Tutkimuksessa ei voida suorittaa mittauksia, jos ei tiedetä, mitä mitataan. Kvantitatiivisessa tutkimuksessa käytettävät mittarit ovat määrällisiä ja tutkimuksessa käsitellään mitauksen tuloksena saatua aineistoa tilastollisin menetelmin. Kvantitatiivinen tutkimus edellyttää ”riittävä” määrää havaintoyksiköitä, jotta tulokset olisivat luotettavia ja ne voitaisiin siirtää koskemaan koko perusjoukkoa. (Kananen 2011, 17–18.)

Määrällisessä tutkimuksessa yleisimmin tutkija kerää tutkimuksensa tilastoja itse. Määrällistä tutkimusta voidaan tehdä kuitenkin myös jo valmiiksi kerätyn tilastotiedon pohjalta (Kananen, 2015, 74). Tutkimuksessamme käytämme valmiiksi kerättyä tietoa, joka on kerätty Tilastokeskuksen ylläpitämästä rikos- ja pakkokeinotilastokannasta.

Kvantitatiivisen tutkimuksen avulla selvitetään lukumääriin ja prosenttiosuuksiin liittyviä kysymyksiä. Kvantitatiivisen tutkimuksen avulla pyritään selvittämään ja kartoittamaan olemassa olevaa tilannetta, mutta sillä ei pystytä riittävällä tasolla selvittämään asioiden syitä. (Heikkilä, 2014.)

Kvantitatiivisessa tutkimuksessa tiedonkeruumenetelmät ovat helppoja, ja siinä vaiheessa, kun aineisto on kerätty, voidaan sanoa suurimman osan työstä tehdyn. Aineistoa käsitellään tilastotieteen

analyysimenetelmien mukaan ja tulkinat tehdään tiukkojen sääntöjen mukaan, eikä kirjoittajan omille tulkinnoille ole varaa. (Kananen 2011, 20.)

Kvantitatiivisessa tutkimuksessa selvitetään määriä, riippuvuuksia ja syysurauksia. Tilastollisessa päättelyssä lähdetään siitä, että saadut tulokset voidaan yleistää koskemaan perusjoukkoa, josta havaintoyksiköt on poimittu. Saatujen tulosten tilastolliset jakaumat toistuvat ja vastaavat perusjoukon jakaumia. Tilastollisessa päättelyssä esitetään tutkimusongelman kannalta oleelliset jakaumaluvut, joita käytetään tulosten yleistämiseksi perusjoukkoon. Yksinkertaisimmillaan tulokset esitetään taulukkomuodoissa suhteellisina osuuksina eli prosentteina, jolloin oletetaan jakauman vastaavan ilmiötä myös perusjoukossa. (Kananen 2011, 85–86.)

5.2 Tutkimuksen alue

Tutkimus on toteutettu siten, että se tarkastelee koko Uudenmaan aluetta. Pureudumme myöhemmin tarkemmin alueellisiin tilastoihin. Kuten kuvasta 1 voidaan huomata, Uudenmaan alue ulottuu aina Hangosta Lapinjärvelle asti.

Uudellamaalla on 26 kaupunkia ja Uudellamaalla asuu noin 1,7 miljoonaa ihmistä, mikä on kolmannes koko Suomen väestöstä. Muun Suomen tapaan myös Uudenmaan väestö on vanhentunut viime vuosina. Tällä hetkellä joka viides uusimaalainen on yli 65-vuotias. Uudenmaan kaupungeista suurin on maamme pääkaupunki Helsinki. (Uusimaa-ohjelma 2022–2025, 2021, 8.)

Uudenmaan alueen väestöstä 77,6 % on suomenkielisiä, 7,7 % ruotsinkielisiä ja 14,7 % vieraskielisiä. Suomen kasvuyrityksistä 42 % sijoittuu Uudellemaalle ja Uudenmaan bruttokansantuotteen osuus on 39 % koko Suomen bruttokansantuotteesta. (Uusimaa-ohjelma, 2022–2025, 2021, 10.)

Kuva 1: Uudenmaan aluekartta (www.uudenmaanliitto.fi)

5.3 Helsingin poliisilaitos

Kuvassa 2 on nähtävissä Helsingin poliisilaitoksen aluekartta. Helsingin poliisilaitoksessa työskentelee noin 1600 henkilöä, joista poliisikoulutettuja on noin 1300. Helsingin poliisilaitoksen pääpoliisiasema sijaitsee Helsingin Pasilassa. Lisäksi Helsingin Malmilla sijaitsee poliisin palvelupiste. Paikallispoliisin tehtävien lisäksi Helsingin poliisilaitos vastaa tasavallan presidentin, valtioneuvoston jäsenien sekä valtiovieraiden turvallisuudesta. Helsingin poliisilaitoksen alueelle on sijoitettu myös poliisin valtakunnallinen valmiusyksikkö karhu, valtakunnallinen ihmiskauppatutkintaryhmä sekä liikenneturvallisuuskeskus. (Poliisi.fi, 2024.) Helsingin poliisilaitoksen alueella on asunut vuoden 2022 tilastojen mukaan noin 664 000 ihmistä. Työttömiä Helsingin alueella on tilastoitu 10,9 % alueen väestöstä vuonna 2021. Taajama-aste Helsingin poliisilaitoksen alueella on vuonna 2022 ollut 99,9 %. Taajama-aste tarkoittaa taajamissa asuvien osuutta väestöstä, jonka sijainti tunnetaan. Taajamaksi määritellään kaikki vähintään 200 asukkaan rakennusryhmät, joissa rakennusten välinen etäisyys ei yleensä ole 200 metriä suurempi. (Tilastokeskus, kuntien avainluvut 2021–2023.)

Kuva 2: Helsingin poliisilaitoksen aluekartta (www.poliisi.fi)

5.4 Länsi-Uudenmaan poliisilaitos

Kuvassa 3 on nähtävissä Länsi-Uudenmaan poliisilaitoksen aluekartta. Länsi-Uudenmaan poliisilaitosta johtaa poliisipäällikkö Timo Saarinen. Poliisilaitoksella työskentelee noin 550 työntekijää, joista poliisikoulutettuja on 450. Länsi-Uudenmaan poliisilaitoksella on neljä poliisiasemaa: Pääpoliisiasema Espoossa sekä poliisiasemat Kirkkonummella, Lohjalla sekä Raaseporissa. (Poliisi.fi, 2024.) Länsi-Uudenmaan poliisilaitoksen alueella on asunut vuoden 2022 tilastojen mukaan noin 486 000 ihmistä. Työttömien osuus Länsi-Uudenmaan väestöstä on ollut 8,7 % vuoden 2021 tilastojen mukaan. Taa-jama-aste Länsi-Uudenmaan poliisilaitoksen alueella on vuonna 2022 ollut 93,1 %. (Tilastokeskus, kuntien avainluvut 2021.)

Kuva 3: Länsi-Uudenmaan poliisilaitoksen aluekartta (www.poliisi.fi)

5.5 Itä-Uudenmaan poliisilaitos

Kuvassa 4 on nähtävissä Itä-Uudenmaan poliisilaitoksen aluekartta. Itä-Uudenmaan poliisilaitos on kaksikielinen ja toimintaa johtaa poliisipäällikkö Ilkka Koskimäki. Poliisilaitoksella työskentelee noin 860 työntekijää, joista 710 on poliisikoulutettuja. Itä-Uudenmaan poliisilaitoksella on kuusi poliisiase-
maa: pääpoliisiasema Vantaalla sekä poliisiasemat Järvenpäässä, Nurmijärvellä, Hyvinkäällä, Por-
voossa sekä Loviisassa. Lisäksi palvelupisteet löytyvät Keravalta sekä Mäntsälästä. Alueen erityispiir-
teitä ovat vahva kaupungistuminen, maan vilkkaimmat valtavyylät, Helsinki-Vantaan lentoasema, Kil-
pilahden öljyjalostamo sekä Loviisan ydinvoimala. Itä-Uudenmaan poliisilaitoksen alueella asuu noin
550 000 asukasta. (Poliisi.fi 2024.) Itä-Uudenmaan poliisilaitoksen alueella työttömien osuus on ollut
10,1 % vuonna 2021. Taajama-aste Itä-Uudenmaan poliisilaitoksen alueella on vuonna 2022 ollut
93,5 %. (Tilastokeskus, kuntien avainluvut 2021–2023.)

Kuva 4: Itä-Uudenmaan poliisilaitoksen aluekartta (www.poliisi.fi)

6 TUTKIMUSTULOKSET

Tutkimuksen tilastoinnissa olemme käyttäneet Tilastokeskuksen rikos- ja pakkokeino tietokannan tilastoa: ”Tietoon tulleet rikokset ja niiden selvittäminen rikosnimikkeittäin tutkivan viranomaisen mukaan, 2006–2022”.

Rikos- ja pakkokeinotilasto keskittyy rikollisuutta koskevien alueellisten jakaumien sekä poliisin, tullin ja rajavartiolaitoksen käyttämien pakkokeinojen kuvaamiseen, tilasto muodostetaan poliisiasian tietojärjestelmään (PATJA) rikoksena kirjatuista asioista, tilastolla kuvataan vain rikoksia, joista on tehty rikosilmoitus (Tilastokeskus, rikos- ja pakkokeinotilasto: tilaston dokumentaatio).

Viranomaisen tietoon tullut rikos on poliisiasian tietojärjestelmään rikoksena talletettu asia. Rikos on voinut tulla poliisin, tullin tai rajavartiolaitoksen tietoon joko ilmoituksena tai muun tutkinnan yhteydessä. Rikos tilastoidaan sille vuodelle, jona se tulee viranomaisten tietoon. (Tilastokeskus, Rikos- ja pakkokeinotilasto: tilaston dokumentaatio).

Viranomaisten tietoon tullut rikos katsotaan *selvitetyksi*, kun syytteestä päättämistä sekä mahdollista oikeudenkäyntiä varten tarvittavat seikat on selvitetty. Asiasta päättää esitutkinnan tutkinnanjohtaja. (Tilastokeskus, Rikos- ja pakkokeinotilasto: tilaston dokumentaatio). Tutkimuksen tilastot esittävät siis

vuotuisia poliisissa selvitettyjä ampuma-aserikoksia. Tilastoista ei käy ilmi sitä, että onko tapaus edennyt syyteharkinnasta tuomioistuinkäsittelyyn asti.

Tilastoyksikkönä on käytetty rikosta. Mikäli useita henkilöitä on yhdessä ryhtynyt samaan rikokseen, rikosten lukumääräksi on merkitty yksi. Mikäli samalla kerralla tehdään useita samanlaisia rikoksia, voidaan näistä kirjata useampi rikos. Pääsääntönä on, että henkilö esitetään tilastossa yhtä monta kertaa kuin häntä epäillään rikoksesta. (Tilastokeskus, Rikos- ja pakkokeinotilasto: tilaston dokumentaatio).

Perusmuotoisen ampuma-aserikoksen kohdalla tilastointi sisältää rikoslain 41. luvun 1 § ensimmäisen momentin kohdat 1–8. Perusmuotoisen ampuma-aserikoksen kohdalla tilastoinnissa ei ole siis huomioitu toista momenttia ollenkaan, joka käsittää YK:n ampuma-asepöytäkirjaa ja Euroopan parlamentin ja neuvoston (EU) asetusta N:o 258/2012. Törkeän ampuma-aserikoksen kohdalla tilastointi sisältää rikoslain 41. luvun 2 § ensimmäisen momentin kohdat 1–3 eli tunnusmerkistön kaikki kohdat.

6.1 Ampuma-aserikokset Helsingissä

Taulukosta 1 on nähtävissä ampuma-aserikokset Helsingin poliisilaitokset alueella vuosina 2018–2022. Ampuma-aserikosten määrä on ollut vaihtelevaa, mutta lukemat ovat pysyneet kutakuinkin samoina viiden vuoden otannassa. Esimerkiksi vuonna 2018 ampuma-aserikoksia on ollut 119 kappaletta, vuonna 2020 peräti 138, kun puolestaan vuonna 2022 lukema on ollut huomattavasti matalampi, 101 kappaletta.

Kokonaisuudessaan perusmuotoisia ampuma-aserikoksia on Helsingin poliisilaitoksen alueella ollut kyseisinä vuosina yhteensä 58. Helsingin poliisilaitoksella on viiden tarkasteltavan vuoden aikana täten ollut keskiarvollisesti ampuma-aserikoksia 117,6 kappaletta vuodessa.

			2018	2019	2020	2021	2022
Ampuma-aserikos 41:1§1/1-8	Helsingin poliisilaitos	Selvitetyt tilastovuonna viranomaisten tietoon tulleista rikoksista (lkm.)	119	114	138	116	101

Taulukko 1: Tietoon tulleet rikokset ja niiden selvittäminen rikosnimikkeittäin tutkivan viranomaisen mukaan, 2006–2022 Lähde: Tilastokeskus: Rikos- ja pakkokeinotilastot

Alla taulukossa 2 on nähtävillä törkeät ampuma-aserikokset Helsingin poliisilaitoksen alueella vuosina 2018–2022. Törkeitä ampuma-aserikoksia on määrältään huomattavasti vähemmän kuin perusmuotoisia ampuma-aserikoksia. Törkeissä ampuma-aserikoksissa on havaittavissa samanlaista kaavaa, kuin perusmuotoisissa ampuma-aserikoksissa. Vuonna 2018 lukema on ollut seitsemän kappaletta,

kun viimeisimpänä vuotena 2022 rikoksia on ollut 12 kappaletta. Korkein lukema on vuodelta 2019, jolloin törkeitä ampuma-aserikoksia on ollut 20 kappaletta.

Yhteensä törkeitä ampuma-aserikoksia on ollut viiden tarkasteltavan vuoden aikana 72 kappaletta. Keskiarvallisesti törkeitä ampuma-aserikoksia on siis ollut 14,4 kappaletta vuodessa.

			2018	2019	2020	2021	2022
Törkeä ampuma-aserikos 41:2§1/1-3	Helsingin poliisilaitos	Selvitetyt tilastovuonna viranomaisten tietoon tulleista rikoksista (lkm.)	7	20	16	17	12

Taulukko 2: Tietoon tulleet rikokset ja niiden selvittäminen rikosnimikkeittäin tutkivan viranomaisen mukaan, 2006–2022 Lähde: Tilastokeskus: Rikos- ja pakkokeinotilastot

6.2 Ampuma-aserikokset Länsi-Uudellamaalla

Taulukosta 3 ilmenee perusmuotoiset ampuma-aserikokset Länsi-Uudenmaan poliisilaitoksen alueella. Tarkasteltavien vuosien välillä on havaittavissa selkeästi eroja ampuma-aserikosten lukumäärän suhteen. Vuonna 2018 rikoksia on ollut 46 kappaletta, kun seuraavalle vuodelle 2019 lukumäärä on tippunut 36 kappaleeseen. Vuosi 2020 on ollut ampuma-aserikosten suhteen selkeästi vilkkain ja rikoksia on kirjattu Länsi-Uudenmaan poliisilaitoksen alueella 57 kappaletta. Se on lähes puolet enemmän, kuin mitä edeltävänä vuonna.

Vuonna 2021 ampuma-aserikosten määrät ovat tippuneet vuoden 2020 huipusta takaisin vuoden 2019 lukumääriin ja rikoksia onkin kirjattu 35 kappaletta. Viimeisen tarkasteltavana olevan vuoden eli vuoden 2022 lukumäärä on hyvin samankaltainen kuin edeltävänä vuonna ja rikoksia on kirjattu 39 kappaletta.

Yhteensä perusmuotoisia ampuma-aserikoksia viiden tarkasteltavan vuoden aikana on ollut 210. Länsi-Uudenmaan poliisilaitoksen alueella ampuma-aserikoksia on ollut viiden vuoden aikana keskiarvallisesti vuodessa 42 kappaletta.

			2018	2019	2020	2021	2022
Ampuma-aserikos 41:1§1/1-8	Länsi-Uudenmaan poliisilaitos	Selvitetyt tilastovuonna viranomaisten tietoon tulleista rikoksista (lkm.)	46	33	57	35	39

Taulukko 3: Tietoon tulleet rikokset ja niiden selvittäminen rikosnimikkeittäin tutkivan viranomaisen mukaan, 2006–2022 Lähde: Tilastokeskus: Rikos- ja pakkokeinotilastot

Törkeät ampuma-aserikokset ovat näkyvissä taulukossa 4. Lukumäärällisesti törkeitä tekemuotoja on huomattavasti vähemmän, kuin mitä perusmuotoisia tekemuotoja. Ensimmäisenä tarkasteltavana

vuotena 2018 Länsi-Uudenmaan poliisilaitoksen alueella ei ole kirjattu ainuttakaan törkeää ampuma-aserikosta. Seuraavana vuonna rikoksia on kirjattu yksi kappaletta ja vuonna 2020 kaksi kappaletta.

Vuosi 2021 on ollut törkeiden ampuma-aserikosten suhteen määrällisesti runsain. Rikoksia on kirjattu yhdeksän kappaletta, mikä on huomattavasti korkeampi lukema, kuin edeltävinä vuosina. Vuosi 2022 on tutkimuksemme viimeinen tarkasteltava vuosi ja kyseisenä vuonna törkeitä ampuma-aserikoksia on kirjattu kolme kappaletta. Vuoden 2022 lukema on kolmannes edeltävän vuoden lukumäärästä. Yhteensä törkeitä ampuma-aserikoksia on ollut viiden vuoden aikana 15 kappaletta. Törkeitä ampuma-aserikoksia on kirjattu keskiarvollisesti 3 kappaletta tarkasteltavaa vuotta kohden.

			2018	2019	2020	2021	2022
Törkeä ampuma-aserikos 41:2§1/1-3	Länsi-Uudenmaan poliisilaitos	Selvitetyt tilastovuonna viranomaisten tietoon tulleista rikoksista (lkm.)	0	1	2	9	3

Taulukko 4: Tietoon tulleet rikokset ja niiden selvittäminen rikosnimikkeittäin tutkivan viranomaisen mukaan, 2006–2022 Lähde: Tilastokeskus: Rikos- ja pakkokeinotilastot

6.3 Ampuma-aserikokset Itä-Uudellamaalla

Kolmas tarkasteltava alue ampuma-aserikosten osalta on Itä-Uudenmaan poliisilaitoksen alue. Itä-Uudenmaan poliisilaitoksen kirjatut ampuma-aserikokset ovat nähtävillä taulukosta 5. Vuonna 2018 rikoksia on kirjattu 58 kappaletta. Seuraavana vuonna määrä on tullut hieman alaspäin, lukeman ollessa vuonna 2019 53 kappaletta. Nämä vuodet ovat olleet Itä-Uudenmaan poliisilaitoksen alueella tutkimuksemme vuosina huomattavasti alhaisimmat ampuma-aserikosten lukumäärän osalta.

Vuosi 2020 on ollut viidestä tarkkailun alla olevista vuosista runsaslukuisin. Vuonna 2020 ampuma-aserikoksia on kirjattu peräti 83 kappaletta. Myös seuraavien vuosien lukumäärät ovat olleet korkeita. Vuonna 2021 ampuma-aserikoksia on ollut 79 ja vuonna 2022 75 kappaletta.

Kokonaisuudessaan viiden tarkasteltavan vuoden aikana ampuma-aserikoksia on ollut 348 kappaletta. Keskiarvollisesti se tekee vuotta kohden 69,6 ampuma-aserikosta.

			2018	2019	2020	2021	2022
Ampuma-aserikos 41:1§1/1-8	Itä-Uudenmaan poliisilaitos	Selvitetyt tilastovuonna viranomaisten tietoon tulleista rikoksista (lkm.)	58	53	83	79	75

Taulukko 5: Tietoon tulleet rikokset ja niiden selvittäminen rikosnimikkeittäin tutkivan viranomaisen mukaan, 2006–2022 Lähde: Tilastokeskus: Rikos- ja pakkokeinotilastot

Törkeät ampuma-aserikokset Itä-Uudenmaan poliisilaitoksen alueella ovat tilastoina näkyvissä taulukossa 6. Vuonna 2018 törkeitä tekemuotoja on kirjattu yhdeksän kappaletta ja vuodeksi 2019 lukema on laskenut lähes puolella, kun törkeitä ampuma-aserikoksia on kirjattu vuonna 2019 viisi kappaletta. Vuonna 2020 lukema on pompannut jälleen vuoden 2018 lukemiin, kun törkeitä ampuma-aserikoksia on tilastoitu yhdeksän kappaletta.

Vuosi 2021 on ollut törkeiden ampuma-aserikosten osalta kaikkein matalin, kun törkeitä tekemuotoja on ollut ainoastaan kaksi kappaletta. Viimeisenä tarkasteltavana vuotena 2022 törkeät ampuma-aserikokset ovat taas nousseet edellisvuoden lukemasta ja lukumäärä on kahdeksan kappaletta. Törkeitä ampuma-aserikoksia on yhteensä viiden vuoden aikana kirjattu 33 kappaletta. Keskiarvillisesti tämä tarkoittaa 6,6 kappaletta kirjattua törkeää ampuma-aserikosta vuodessa.

			2018	2019	2020	2021	2022
Törkeä ampuma-aserikos 41:2§1/1-3	Itä-Uudenmaan poliisilaitos	Selvitetyt tilastovuonna viranomaisten tietoon tulleista rikoksista (lkm.)	9	5	9	2	8

Taulukko 6: Tietoon tulleet rikokset ja niiden selvittäminen rikosnimikkeittäin tutkivan viranomaisen mukaan, 2006–2022 Lähde: Tilastokeskus: Rikos- ja pakkokeinotilastot

6.4 Poliisilaitokset vertailussa

Kuten taulukoista 1–6 voidaan huomata, on törkeiden sekä perusmuotoisten ampuma-aserikosten lukumäärissä huomattavia eroja sekä vuodesta että poliisilaitoksesta riippuen. Lukemia tulkittaessa on nähtävissä selkeät erot kolmen Uudenmaan alueen poliisilaitoksen tilastoissa. Helsingin poliisilaitos luvut ovat korkeimpia, ja se erottuu selkeästi kahdesta muusta laitoksesta. Itä-Uusimaa tulee perässä ja matalimmat lukemat ovat Länsi-Uudenmaan poliisilaitoksen alueella. Perusmuotoisten ampuma-aserikosten kokonaismäärät kunkin laitoksen osalta ovat nähtävissä tämä kappaleen alla olevasta pylväskaaviosta 1.

Vuonna 2018 Helsingissä ampuma-aserikosten lukumäärä, 119 kappaletta on enemmän kuin Itä-Uudenmaan sekä Länsi-Uudenmaan alueella yhteensä (104kpl). Ero laitosten välillä on huomattavissa pylväskaaviosta 1. Vuonna 2018 kaikilla kolmella poliisilaitoksella on ollut perusmuotoisia ampuma-aserikoksia yhteensä 223 kappaletta.

Vuosi 2019 on ollut perusmuotoisten ampuma-aserikosten osalta jokaisella poliisilaitoksen alueella edeltävää vuotta hiljaisempi. Peilaten edeltävän vuoden lukemaan (223kpl), on vuoden 2019 lukemaksi kirjattu 200. Suurin pudotus lukumäärällisesti edeltävään vuoteen on ollut Länsi-Uudellamaalla, jossa vuoden 2018 lukema 46 on tippunut 33 kappaleeseen tultaessa vuoteen 2019. Ampuma-aserikoksia on siis ollut 13 vähemmän kuin edeltävänä vuonna.

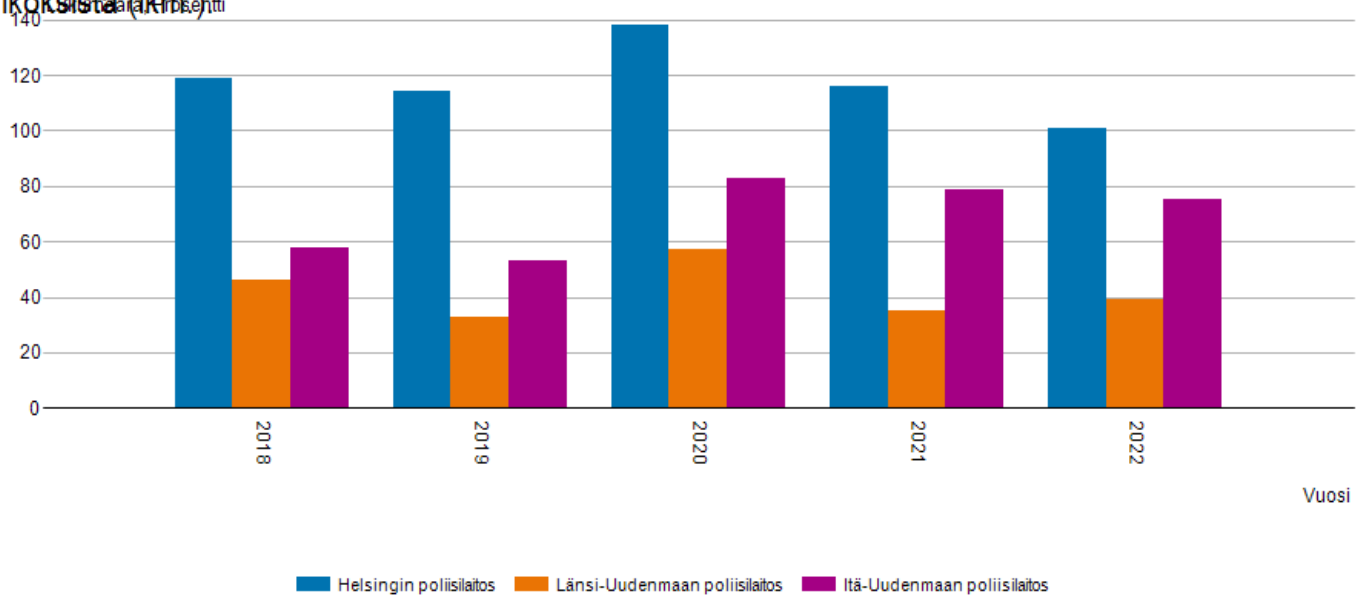
Vuonna 2020 lukemat ampuma-aserikosten suhteen ovat puolestaan kohonneet merkittävästi. Jokaisen poliisilaitoksen alueella lukemat ovat korkeimmat viidestä tutkimuksen kohteena olevasta vuodesta. Yhteensä ampuma-aserikoksia on Helsingin, Itä-Uudenmaan sekä Länsi-Uudenmaan poliisilaitoksilla kirjattu 278 kappaletta. Suurin nousu on ollut Itä-Uudenmaan poliisilaitoksen alueella, jossa edeltävän vuoden lukema 53 on noussut lukemaan 83. Nousua on lukumäärällisesti ollut 30 epäillyn rikoksen verran.

Vuonna 2021 kirjatut ampuma-aserikokset ovat vähentyneet edellisestä vuodesta. Jokaisella poliisilaitoksella on kirjattu edeltävää vuotta vähemmän ampuma-aserikoksia. Helsingin poliisilaitoksella laskua edeltävään vuoteen verrattuna on tullut 22 rikoksen verran. Länsi-Uudenmaan poliisilaitos tulee heti perässä lukemalla 22. Itä-Uudellamaalla laskua on tullut kuitenkin vain neljän ampuma-aserikoksen verran. Vuonna 2021 ampuma-aserikoksia on kirjattu kolmen poliisilaitoksen alueella yhteensä 230 kappaletta.

Viimeinen tutkimuksemme kohteena oleva vuosi on 2022. Vuosi 2022 eroaa muista tutkimuksemme vuosista siten, että se on ainoa vuosi, jolloin poliisilaitosten ampuma-aserikosten lukumäärät eivät ole muuttuneet samansuuntaisesti edeltävään vuoteen verrattuna. Helsingissä ja Itä-Uudellamaalla lukemat ovat laskeneet edeltävästä vuodesta. Helsingissä ampuma-aserikosten osalta laskua on ollut 15 kappaletta ja Itä-Uudellamaalla neljän ampuma-aserikoksen verran. Länsi-Uudellamaalla ampuma-aserikoksia on kirjattu edeltävää vuotta enemmän ja kasvua on ollut neljän rikoksen verran. Yhteensä ampuma-aserikoksia on ollut kaikkien poliisilaitosten osalta 215 kappaletta.

Keskiarvallisesti perusmuotoisia ampuma-aserikoksia on kirjattu vuosien 2018–2022 välillä kolmen tarkasteltavan poliisilaitoksen osalta 229,2 kappaletta vuotta kohden. Yhteensä ampuma-aserikoksia on ollut viiden vuoden aikana 1146. Jokaisena vuonna korkein määrä oli kirjattu Helsingin poliisilaitoksella. Helsingin poliisilaitoksella on kirjattu 51,31 % kaikista Uudenmaan alueen perusmuotoisista ampuma-aserikoksista, Länsi-Uudenmaan poliisilaitoksella 18,32 % ja Itä-Uudenmaan poliisilaitoksella 30,37 %.

Tietoon tulleet rikokset ja niiden selvittäminen rikosnimikkeittäin muuttujina Viranomaisen ja Vuosi. Ampuma-aserikos 41:1§1/1-8, Selvitetyt tilastovuonna viranomaisten tietoon tulleista rikoksista (lkm.)

*Pylväskaavio 1: Tietoon tulleet rikokset ja niiden selvittäminen rikosnimikkeittäin muuttujina viranomaisen ja vuosi. Ampuma-aserikos 41:1§1/1-8, Selvitetyt tilastovuonna viranomaisten tietoon tulleista rikoksista (lkm.). Lähde: Tilastokeskus: Rikos- ja pakkokeinotilastot *Lähteen teknisen ongelman vuoksi kaavion vasemmasta yläkulmasta peittyi sanat "lukumäärä/prosenti"*

Törkeät ampuma-aserikokset pääkaupunkiseudun kolmella eri poliisilaitoksella näkyvät alla pylväskaaviossa 2.

Kun lähdetään tarkastelemaan vuoden 2018 törkeitä ampuma-aserikoksia, voidaan huomata, että Länsi-Uudenmaan osalta ei ole kirjattu ainuttakaan törkeää ampuma-aserikosta. Helsingissä törkeitä ampuma-aserikoksia on seitsemän, Itä-Uudellamaalla rikoksia on kirjattu peräti yhdeksän. Tätä voidaan pitää tietyllä tapaa erityisenä, sillä perusmuotoisia ampuma-aserikoksia tarkasteltaessa huomattiin, että jokaisena vuonna korkein lukema oli nimenomaan Helsingin poliisilaitoksella.

Vuonna 2019 törkeissä ampuma-aserikoksissa on ollut muutosta jokaisen poliisilaitoksen osalta. Länsi-Uudellamaalla on edellisestä vuodesta poiketen kirjattu yksi törkeä ampuma-aserikos, joten Länsi-Uudenmaan osalta voidaan puhua lukeman kasvusta. Suurin kasvu törkeiden ampuma-aserikosten osalta on kuitenkin Helsingin poliisilaitoksella, sillä vuonna 2019 Helsingin poliisilaitoksen alueella kirjattiin kaikkien viiden tarkasteltavan vuoden korkein lukema, 20 törkeää ampuma-aserikosta. Edellisestä vuodesta nousua on ollut täten 13 rikoksen verran, mikä on yli puolet enemmän. Itä-Uudellamaalla puolestaan lukema on tippunut edeltävästä vuodesta ja vuonna 2019 törkeitä ampuma-aserikoksia on kirjattu viisi kappaletta.

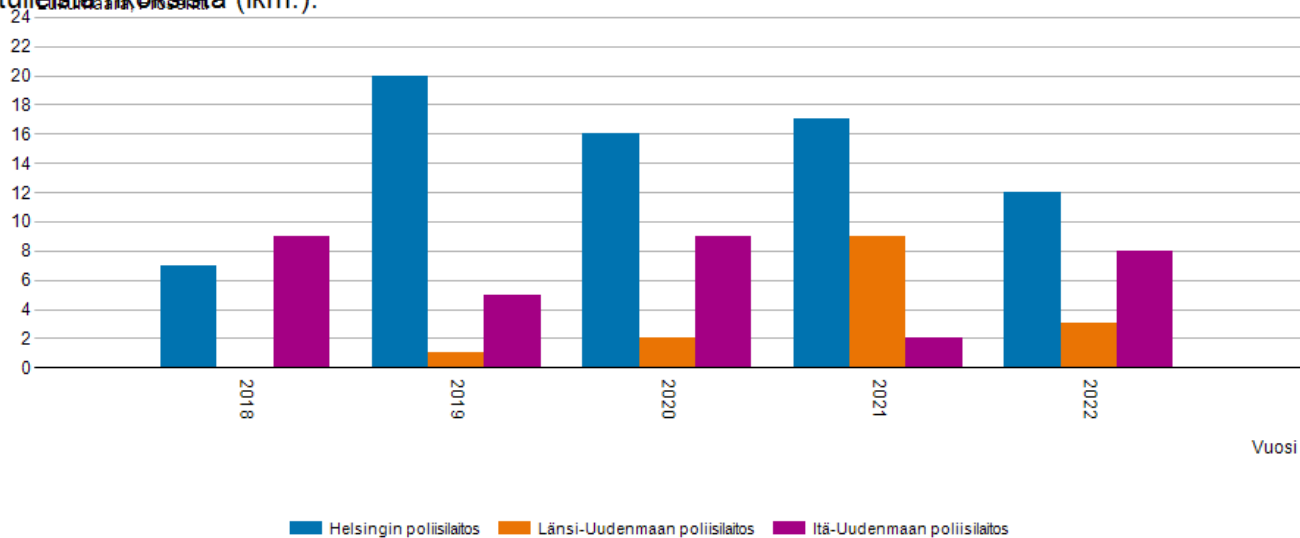
Vuonna 2020 vaihtelua poliisilaitosten välillä on ollut jälleen törkeiden ampuma-aserikosten suhteen. Helsingissä lukema hieman tippunut edeltävästä vuodesta. Länsi-Uudellamaalla on ollut kasvua ja vuonna 2020 törkeitä ampuma-aserikoksia on kirjattu kaksi. Myös Itä-Uudellamaalla on ollut nousua ja törkeitä ampuma-aserikoksia on ollut yhdeksän. Itä-Uudellamaalla onkin palattu takaisin vuoden 2018 lukemiin.

Vuosi 2021 on ollut Länsi-Uudenmaan korkein törkeiden ampuma-aserikosten suhteen ja rikoksia on kirjattu yhdeksän kappaletta. Kasvua edeltävästä vuodesta on siis ollut moninkertaisesti. Helsingissä on ollut myös pientä kasvua, kun törkeitä ampuma-aserikoksia on kirjattu 17 kappaletta. Itä-Uudellamaalla on ollut puolestaan vähiten törkeitä ampuma-aserikoksia viidestä tarkasteltavasta vuodesta, kun niitä on kirjattu vuonna 2021 vain kaksi kappaletta.

Tutkimuksen viimeisenä vuotena 2022 törkeät ampuma-aserikokset ovat laskeneet Helsingin ja Länsi-Uudenmaan poliisilaitoksilla. Helsingissä rikoksia on kirjattu 12 ja Länsi-Uudellamaalla kolme kappaletta. Itä-Uusimaa on palannut edeltävien vuosien lukemille, kun törkeitä ampuma-aserikoksia on ollut kahdeksan.

Yhteensä törkeitä ampuma-aserikoksia on kirjattu viiden vuoden tarkastelujaksolla poliisilaitoksilla 120 kappaletta. Keskiarvollisesti törkeitä ampuma-aserikoksia on ollut kolmen poliisilaitoksen alueilla 24 vuodessa kappaletta. Vuosi 2021 on ollut määrällisesti runsaslukuisin, kun törkeitä ampuma-aserikoksia on kirjattu poliisilaitoksilla yhteensä 28 kappaletta. Helsingin poliisilaitoksella on kirjattu 60 % kaikista Uudenmaan alueen törkeistä ampuma-aserikoksista, Länsi-Uudenmaan poliisilaitoksella 12,5 % ja Itä-Uudenmaan poliisilaitoksella 27,5 %.

Tietoon tulleet rikokset ja niiden selvittäminen rikosnimikkeittäin muuttujina Viranomaisen ja Vuosi. Törkeä ampuma-aserikos 41:2§1/1-3, Selvitetyt tilastovuonna viranomaisten tietoon tulleista rikoksista (lkm.).

*Pylväskaavio 2: Tietoon tulleet rikokset ja niiden selvittäminen rikosnimikkeittäin muuttujina viranomaisen ja vuosi. Törkeä ampuma-aserikos 41:2§1/1–3, Selvitetyt tilastovuonna viranomaisten tietoon tulleista rikoksista (lkm.). Lähde: Tilastokeskus: Rikos- ja pakkokeinotilastot *Lähteen teknisen ongelman vuoksi kaavion vasemmasta yläkulmasta peittyvät sanat "lukumäärä/prosentti"*

Uudenmaan alueella vuosien 2018–2022 yhteenlaskettu ampuma-aserikosten ja törkeiden ampuma-aserikosten määrä on 1266 kappaletta. Perusmuotoisten ampuma-aserikosten osuus kirjattujen rikosten kokonaismäärästä on 90,52 %. Törkeiden ampuma-aserikosten osuus on 9,48 %. Uudenmaan poliisilaitosten yhteenlasketut perusmuotoiset ja törkeät tekemuodot: vuonna 2018 kirjattiin 239 kpl, 2019 kirjattiin 226 kpl, 2020 kirjattiin 305 kpl, 2021 kirjattiin 258 kpl ja vuonna 2022 kirjattiin 238 kappaletta. Vähiten rikoksia on kirjattu tilastovuonna 2019 ja eniten 2020.

Vuoden 2020 aikana on kirjattu 34,96 % enemmän perusmuotoisia ja törkeitä ampuma-aserikoksia kuin vuoden 2019 aikana. Vuosien 2018–2022 keskiarvo on 253,2 kirjattua rikosta, joten vuonna 2020 on kirjattu 20,46 % keskiarvoa enemmän perusmuotoisia sekä törkeitä ampuma-aserikoksia.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Luvussa kuusi käsitelimme perusmuotoisia ja törkeitä ampuma-aserikoksia Uudenmaalla, kolmen eri poliisilaitoksen alueilla vuosina 2018–2022. Tilastoitujen ampuma-aserikosten välillä oli huomattavia eroja sekä tilastovuosien, että poliisilaitosten mukaan. Työmme alussa asetimme opinnäytteel-

lemme kaksi tutkimuskysymystä: Ovatko ampuma-aserikokset lisääntyneet Uudenmaan-alueella vuosien 2018–2022 aikana, sekä minkälaisia eroja Uudenmaan poliisilaitosten välillä on ampuma-aserikosten suhteen. Koemme, että molempiin näistä saimme vastaukset työmme kautta.

Ensimmäinen tutkimuskysymyksistämme toimi yhtenä avaintekijänä, kun valitsimme aiheita opinnäytetyöllemme. Molemmilla meistä oli muodostunut käsitys, jonka mukaan ampuma-aserikokset ovat nykypäivänä jatkuvasti lisääntymään päin. Keskustelimme kyseisestä aiheesta, jonka myötä heräsi ajatus lähteä tutkimaan asiaa, sillä ajatuksemme ja tuntumamme perustui osittain median otsikointiin sekä yleiseen informaatioon koskien ampuma-aserikoksia.

Ensimmäinen tutkimuskysymyksemme oli, että onko ampuma-aserikokset lisääntyneet Uudenmaan alueella vuosien 2018–2022 aikana. Kun katsotaan edellä taulukoista ilmenneitä tilastoja, voidaan todeta, että ampuma-aserikokset eivät ole lisääntyneet kyseisellä aikavälillä Uudenmaan kolmen poliisilaitoksen alueella. Työmme yhtenä lopputuloksena voidaan todeta, että ampuma-aserikokset Uudenmaan alueella saattavat lisääntyä vuosikohtaisesti edeltävästä vuodesta, mutta varsinaista lineaarista kasvua viime vuosilta ei ole havaittavissa. Kun tarkastellaan sekä perusmuotoisten, että törkeiden ampuma-aserikosten kokonaismääriä, voidaan huomata, että lukumäärät vaihtelevat epäsäännöllisesti. Ainoastaan yksi vuosi erottuu merkittävällä kasvulla, kun vuonna 2020 perusmuotoisia sekä törkeitä ampuma-aserikoksia tilastoitiin Uudenmaan poliisilaitosten alueella yhteensä 305 kappaletta. Vuoden 2020 ampuma-aserikosten tilastopiikkiä voi mahdollisesti selittää rikoslakirikosten kokonaismäärien nouseminen vuoden 2020 aikana. Vuonna 2020 rikoslakirikosten määrä nousi 19 prosenttia vuoteen 2019 verrattuna (Koltola 2021, 3).

Toiseksi tutkimuskysymykseksi olimme asettaneet Helsingin, Länsi-Uudenmaan sekä Itä-Uudenmaan poliisilaitoksen mahdolliset eroavaisuudet kirjattujen ampuma-aserikosten määrässä. Työmme tutkimustuloksemme perusteella voidaan todeta, että eroja edellä mainittujen poliisilaitosten välillä oli jopa merkittävästi. Perusmuotoiset ampuma-aserikokset erottuivat poliisilaitoksittain hyvin selkeästi toisistaan. Helsingissä perusmuotoisia ampuma-aserikoksia oli jokaisena tarkasteltavana vuotena eniten kolmesta Uudenmaan poliisilaitoksesta. Itä-Uudenmaan poliisilaitoksella oli puolestaan jokaisena vuotena korkeammat lukemat perusmuotoisten ampuma-aserikosten osalta Länsi-Uudenmaan poliisilaitoksen lukuihin verrattuna. Poliisilaitoskohtaisesti eroja oli kuitenkin perusmuotoisissa ampuma-aserikoksissa eri vuosien välillä. Myös törkeissä ampuma-aserikoksissa Helsingin poliisilaitos erottui korkeilla luvuillaan, ainoana poikkeuksena oli vuosi 2018, jolloin Itä-Uudellamaalla tilastoitiin eniten törkeitä ampuma-aserikoksia. Helsingin poliisilaitoksen alueella kirjattujen ampuma-aserikosten suhde kahteen muuhun poliisilaitokseen voi selittyä muun muassa sillä, että Helsingin poliisilaitos on suurin työntekijäresurssiltaan. Lisäksi Helsingin alueella asuu enemmän ihmisiä kuin Länsi- tai Itä-Uudenmaan alueella.

Yhteenvedona törkeiden ampuma-aserikosten määrästä voidaan todeta, että törkeiden ampuma-aserikosten lukumäärän osalta hajonta oli suurempaa eri vuosien välillä, kuin mitä perusmuotoisissa ampuma-aserikoksissa. Törkeissä ampuma-aserikoksissa poliisilaitokset ovat vaihdelleet järjestystä suhteessa toisiinsa rikosten lukumäärän osalta enemmän kuin perusmuotoisissa ampuma-aserikoksissa.

Suuria päätelmiä ampuma-aserikollisuuden kokonaistilanteesta ei tutkimuksen pohjalta voida tehdä. Tutkimuksella pystytään kuitenkin osoittamaan sitä, kuinka vaihtelevaa ampuma-aserikosten määrä Uudenmaan alueella on. Vuosina, jolloin kirjattujen ampuma-aserikosten määrä on ollut suurempi, voidaan ajatella poliisitoiminnan olleen ampuma-aserikosten suhteen paljastavampaa ja tehokkaampaa.

7.1 Luotettavuus ja haasteet

Tilastokeskuksen Rikos- ja pakkokeinotilasto on luotettava lähde tarkasteltaessa eri rikoksia, koska tilastokannan tiedot muodostetaan suoraan poliisiasian tietojärjestelmään (PATJA) kirjatusta tiedoista. Tätä taustaa vasten tutkimus antaa luotettavan kuvan poliisin Uudellamaalla kirjaamien ampuma-aserikosten määrästä. Tutkimusvälikä 2018–2022 rikoslain 41. luvun sisältämiin ampuma-aserikosten tunnusmerkistöihin ei ole tullut muutoksia, joka tukee tutkimustulosten verrattavuutta keskenään.

Työn aikana pyrimme varmistamaan tulosten luotettavuutta myös useiden tarkastuskertojen avulla. Varmistimme ampuma-aserikosten määrät moneen otteeseen, sekä tarkastutimme kaavioiden ja taulukoiden sisällöt monta kertaa virheiden varalta. Rikos- ja pakkokeino tietokanta on mielestämme helppokäyttöinen ja selkeä alusta materiaalin hankkimiseen. Rikos- ja pakkokeino tietokantaa käytetään jatkuvasti myös monien valtion instanssien toimesta, joten sitä voidaan pitää luotettavana valintana oman työmme lähdemateriaaliksi.

Rikos- ja pakkokeinotilasto tietokanta ampuma-aserikosten tarkastelun suhteen ei anna kuitenkaan tarpeeksi yksityiskohtaista kuvaa esimerkiksi rikosten ilmenemismuodoista tai tekotavoista. Ampuma-aserikokset jäävät mielestämme hyvin pienelle huomiolle niiden tilastoinnin tarkkuuden ja yksityiskohtaisuuden suhteen verrattuna esimerkiksi vaikkapa huumausainerikosiin tai omaisuusrikoksiin.

24.4.2024 valmistuneen Oikeusministeriön aserikoksia koskevan sääntelyn muuttamista koskeva työryhmämietinnössä on tuotu esiin sama asia. Mietinnön mukaan tilastokeskuksen tilastoissa ei ilmene esimerkiksi sitä, että mikä on ampuma-aserikoksen tekotapa tai sitä, että onko rikos tapahtunut yleisellä paikalla taikka kulkuneuvossa. Rikos- ja pakkokeinotilastosta ei myöskään ampuma-aserikosten osalta löydy tietokantaa, jonka avulla voitaisiin tarkastella esimerkiksi rikoksesta epäiltyjen taustoja, kuten ikää, koulutusta, kansallisuutta taikka asuinkuntaa. Monien muiden rikostyyppien kohdalla näiden asioiden selvittäminen on mahdollista rikos- ja pakkokeinotietokannoista.

Tutkimusväliksi rajattiin viiden vuoden ajanjakso. Rajauksen hyödyiksi koimme sen, että aineisto pysyi tutkimusprosessin aikana hallittavissa, joka vähentää virheiden syntymistä. Lisäksi rajaus auttoi välttämään tutkimuksen liiallista laajentumista.

Tutkimuksen teoriaosuuden lähdemateriaalia hankkiessamme koimme haasteeksi sen, että ampuma-aserikoksista löytyy melko suppeasti ajantasaista oikeuskirjallisuutta. Etenkin tutkimuksen työstämisen alkuvaiheessa oli erittäin hankalaa löytää kirjallisuuslähteitä työmme tueksi. Oikeuskirjallisuuden vähäisyydestä huolimatta olemme mielestämme saaneet koottua ampuma-aserikoksiin liittyvää teoriapohjaa tarpeeksi työmme laajuuteen nähden. Koemme, että pidempi tutkimusväli olisi kuitenkin lisännyt tutkimuksen luotettavuutta. Verrattain lyhyen rajauksen heikkoina puolina voidaan pitää esimerkiksi sitä, että satunnaiset ilmiöt vaikuttavat tutkimustuloksiin enemmän kuin pidemmällä aikavälillä. Tämä saattaa johtaa johtopäätösten vääristymisiin.

Ampuma-aserikoksia kuvaillaan usein piilorikollisuudeksi taikka oheisrikoksi. Suurin osa ampuma-aserikoksista tulee ilmi muiden rikosten selvittämisen yhteydessä. Valta-osa luvattomista aseista löytyy muun poliisitoiminnan yhteydessä (Aserikoksia koskevan sääntelyn muuttaminen – Työryhämietintö 2024, 58). Yksi syy ampuma-aserikosten tilastoinnin vähäisyyteen voi olla juuri se, että ampuma-aserikokset linkittyvät vahvasti muihin rikoksiin, jonka vuoksi niiden tilastointia ei koeta yhtä merkittäväksi.

Omasta mielestämme tutkimus jäi siis suppeammaksi kuin olimme alun perin ajatelleet. Syynä tälle on ampuma-aserikosten tilastoinnin pintapuolisuus, etenkin kun ampuma-aserikosten tilastointia verrataan muiden rikostyyppien tilastointiin. Asetimme työn alussa tavoitteeksi opinnäytteelle, että se oli sisäistettävä sekä selkeä. Koemme, että onnistuimme tavoitteissamme, sillä työ on kokonaisuudessaan tehty sellaiseen muotoon, että se on helposti sisäistettävä sekä työstä tuli mielestämme riittävän selkeä kokonaisuus. Työn selkeyteen kiinnitimme huomiota esimerkiksi tilastojen taulukoinnin ja esille tuonnin osalta, sillä tilastokeskuksen sivuilla oli monta erilaista vaihtoehtoa tilastoinnin ulkomuodossa ja koimme, että valitsemamme taulukot ja kuvat tilastoista olivat selkeimmin tulkittavissa.

Mielestämme tutkimuksemme voi toimia eräänlaisena taustana tai pohjana tuleville opinnäytetöille. Esimerkiksi kvalitatiivisella tutkimusmenetelmällä ampuma-aserikoksia ei ole käsitelty käsityksemme mukaan yhdessäkään Poliisiammattikorkeakoulun AMK-opinnäytetyössä. Tutkimuksessa voitaisiin esimerkiksi lähteä selvittämään ampuma-aserikosten tarkempia syitä kvalitatiivista tutkimusmenetelmää hyödyntäen. Ampuma-aserikosten tilastoinnin puutteellisuudesta ja syitä suppeaan tilastointiin voisi myös lähteä tutkimaan ja siinä olisi mielestämme oiva opinnäytetyöaihe tulevaisuuteen.

LÄHTEET

Heikkilä, T. 2014: Kvantitatiivinen tutkimus – esitys, perustuen Heikkilä, Tarja: Tilastollinen tutkimus (2014) teokseen. Luettavissa: <http://www.tilastollinentutkimus.fi/1.TUTKIMUSTUKI/KvantitatiivinenTutkimus.pdf>

Kanerva, J 2023: Muistio aserikoksista, Aserikoksia koskevien rangaistussäännösten tarkastelu, Kriminaalipolitiikka- ja rikosoikeusosasto, Oikeusministeriö Luettavissa: <https://valtioneuvosto.fi/documents/1410853/4750802/Muistio+aserikoksista.pdf/ca8ca778-27c4-6da8-a5a0-6c9c1c581172/Muistio+aserikoksista.pdf?t=1678780460571> (luettu 10.3.2024)

Kananen, J. 2011: Kvantti-Kvantitatiivisen opinnäytetyön kirjoittamisen käytännön opas, Jyväskylä, Juvenes print.

Kananen, J. 2015: Opinnäytetyön kirjoittajan opas. Näin kirjoitat opinnäytetyön tai pro gradun alusta loppuun. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja-sarja.

KKO 2019:110

KKO 2021:81

Kolttola, I A (Toimittaja) 2021, Rikollisuustilanne 2020 : Rikollisuuskehitys tilastojen ja tutkimusten valossa . Katsauksia, Nro 49/2021, Helsingin yliopisto, kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti, Helsinki. Luettavissa: < <http://hdl.handle.net/10138/337259> >

Koskeniemi, J. 2023: RL 41 luku: Aserikoksista (s.346–353). Teoksessa Heikki Kempainen & Johannes Koskeniemi & Maija Mononen & Heidi Mylly & Elisa Savolainen 2023: Rangaistuskäytännön käsikirja, Helsinki, Alma Talent.

Oikeusministeriö, 2024: Aserikoksia koskevan sääntelyn muuttaminen – Työryhmämietintö, Helsinki, Oikeusministeriön julkaisuja, Mietintöjä ja lausuntoja 2021:12 , Luettavissa: https://api.hankeikuna.fi/asiakirjat/6e8e2269-a30f-4400-97a5-b32250cc3d4a/a9bad9a8-d131-4b21-91bd-59d012d63507/LAUSUNTOPYYNTO_20240424115351.PDF (luettu 3.5.2024)

Poliisi.fi, 2024: Helsingin poliisilaitos, Länsi-Uudenmaan poliisilaitos, Itä-Uudenmaan poliisilaitos, Luettavissa: <https://poliisi.fi/helsingin-poliisilaitos>, <https://poliisi.fi/lansi-uudenmaan-poliisilaitos>, <https://poliisi.fi/ita-uudenmaan-poliisilaitos>

Rovaniemen hovioikeuspiirin tuomioistuinten laatuhankkeen työryhmäraportteja XIV, 2019, Luettavissa: https://oikeus.fi/hovioikeudet/rovaniemenhovioikeus/material/attachments/oikeus_hovioikeudet

rovaniemenhovioikeus/liitteet_oikeus_hovioikeudet_rovaniemenhovioikeus/CY1OACqjZ/LaaturaporttiXIV_2019.pdf

Säädösvalmisteluhanke-OM077:00/2022 Aserikoksia koskevan sääntelyn muuttaminen, Oikeusministeriö Luettavissa: <https://oikeusministerio.fi/hanke?tunnus=OM077:00/2022> (luettu 10.3.2024)

Tolvanen, M. 2018: Aserikokset. Teoksessa Frände & Matikkala & Tapani & Tolvanen & Viljanen & Wahlberg 2018: Keskeiset rikokset, Helsinki, Edita. Luettavissa: [https://shop-edita-fi.polaris.idm.oclc.org/digikirja/37-7281-9#11\(20\)Yleisvaaralliset\(20\)rikokset\(20\)ja\(20\)aserikokset:11.2\(20\)Aserikokset](https://shop-edita-fi.polaris.idm.oclc.org/digikirja/37-7281-9#11(20)Yleisvaaralliset(20)rikokset(20)ja(20)aserikokset:11.2(20)Aserikokset)

Tuovinen, I 2019: "Ampuma-aserikokset Lahdessa ja Kuopiossa". Poliisiammattikorkeakoulu. AMK-opinnäytetyö. Luettavissa: <https://www.theseus.fi/handle/10024/190119>

Tilastokeskus, Kuntien avainluvut. Luettavissa: <https://stat.fi/tup/alue/kuntienavainluvut.html#?year=2023&active1=SSS>

Tilastokeskus, Rikos- ja pakkokeinotilasto/Tietoon tulleet rikokset ja niiden selvittäminen rikosnimikkeittäin tutkivan viranomaisen mukaan 2006–2022. Tietokanta: https://pxdata.stat.fi/PxWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin_rpk/statfin_rpk_pxt_13gw.px/

Tilastokeskus, Rikos- ja Pakkokeinotilasto: tilaston dokumentaatio Luettavissa: <https://stat.fi/tilasto/dokumentaatio/rpk#K%C3%A4sitteet> (luettu 21.03.2024)

Uudenmaanliitto.fi, 2024: Uudenmaan alue ja kunnat. Luettavissa: <https://uudenmaanliitto.fi/tietoa-uudestamaasta/alue-ja-kunnat/>

Uudenmaanliitto.fi, 2021: Uusimaa-ohjelma 2022–2025. Luettavissa: <https://uudenmaanliitto.fi/wp-content/uploads/2021/12/Reilusti-edella-Uusimaa-ohjelma-2022-2025-1.pdf>